

Nr 184.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående nybyggnad för lantmäterikontoret i Jämtlands län; given Stockholms slott den 16 mars 1928.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts
Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Sigurd Ribbing.

Utdrag av protokollet över kommunikationsärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 16 mars 1928.

Närvarande:

Statsministern EKMAN, ministern för utrikes ärendena LÖFGREN, statsråden THYRÉN, RIBBING, GÄRDE, PETTERSSON, ROSÉN, HAMRIN, ALMKVIST, LYBERG, VON STOCKENSTRÖM.

Tillförordnade departementschefen, statsrådet Ribbing anför efter gemensam beredning med cheferna för ecklesiastik- och jordbruksdepartementen:

I skrivelse den 28 oktober 1926 framlade byggnadsstyrelsen förslag till uppförande av nybyggnad för lantmäterikontoret i Jämtlands län samt hemställde, att för sådant ändamål måtte för budgetåret 1927—1928 anvisas 202,000 kronor. Såväl byggnadsstyrelsen som länsstyrelsen i Jämtlands län föreslogo byggnadens uppförande å en av Östersunds stad kostnadsfritt erbjuden tomt å stadsdelen Norr intill den s. k. fornbyn Jamtli, där plats jäm-

Bihang till riksdagens protokoll 1928. 1 saml. 155 häft. (Nr 184—185). 623 28 1

väl skulle kunna beredas för en tilltänkt arkivdepå för Jämtlands län. Lantmäteristyrelsen och riksdagens år 1926 församlade revisorer åter ansågo nämnda tomt på grund av sitt avlägsna läge mindre lämplig för ändamålet, och föreslog lantmäteristyrelsen nybyggnadens förläggning till den i närheten av stadens rådhus belägna tomten nr 207 vid Repslagaregatan, vilken tomt kunde förvärvas för ett pris av 20,000 kronor.

Berörda byggnadsförslag föranledde icke framställning till 1927 års riksdag.

I en med anledning härav väckt motion (I: 26) hemställdes, att anslag måtte anvisas för uppförande å nyssnämnda tomt nr 207 av den av byggnadsstyrelsen föreslagna nybyggnaden.

Riksdagen (skrivelse nr 222) anförde i detta ämne följande:

Om än behovet av nya lokaler för lantmäterikontoret syntes ådagalagt, hade riksdagen likväl ansett sig icke då kunna bifalla sagda motion. Avgörande för riksdagen hade därvid varit det outredda läge, vari frågan om lantmäterikontorets förläggning befunno sig. Enligt riksdagens mening torde förevarande spörsmål, med vilket jämväl den uppkomna frågan om anordnande av en arkivdepå i Östersund i viss mån vore sammanhängande, böra göras till föremål för ytterligare utredning. Härvid borde också övervägas, huruvida icke nuvarande landsstatshusets centralt belägna tomt skulle kunna lämna utrymme för någon ytterligare statlig byggnad. Vad särskilt lantmäterikontoret anginge, skulle tvivelsutan genom dettas förläggning till nämnda tomt vinnas åtskilliga fördelar; i detta avseende kunde erinras om det samarbete, som i stor utsträckning förekomme mellan en länsstyrelse och länets lantmäterikontor. Ur dessa synpunkter torde — vid ett eventuellt val mellan de båda andra ifrågasatta tomtplatserna — den intill rådhuset belägna vara att föredraga.

Under åberopande härav anhöll riksdagen, att Kungl. Maj:t måtte med beaktande av de av riksdagen angivna synpunkterna föranstalta om skyndsamt utredning samt framlägga därav föranlett förslag rörande nya lokaler för ifrågavarande lantmäterikontor.

Då den av riksdagen avsedda utredningen vid tiden för avlåtande av innevarande års statsverksproposition icke var slutförd, har Kungl. Maj:t i berörda proposition (sjätte huvudtiteln, punkt 53) föreslagit riksdagen att i avbidan på den proposition, som kunde komma att avlåtas i ämnet, för nybyggnad för lantmäterikontoret i Jämtlands län för budgetåret 1928—1929 beräkna ett extra reservationsanslag av 202,000 kronor.

Sedan ifrågavarande utredning numera fullbordats, anhåller jag att få underställa föreliggande fråga Kungl. Maj:ts prövning.

För lantmäterikontoret i Jämtlands län äro förhyrda dels sedan den 1 juli 1912 fem rum med en sammanlagd areal av 209 kvadratmeter i rådhuset i Östersund, dels ock provisoriskt sedan den 1 oktober 1926 ytterligare en lägenhet om tre rum m. m. i huset nr 24 vid Prästgatan i nämnda stad.

Den i rådhuset befintliga lokalens otillräcklighet och jämväl i övrigt — särskilt på grund av stark fuktbildning — olämpliga beskaffenhet har föranlett upprepade framställningar från lantmäteristyrelsen i syfte att erhålla en mera tillfredsställande lokal. I denna fråga hava avgivits åtskilliga yttran-

den av byggnadsstyrelsen och länsstyrelsen i Jämtlands län. Sålunda har länsstyrelsen i utlåtande den 23 april 1925 till fullgörande av utav Kungl. Maj:t givet uppdrag att utreda möjligheten att utan nybyggnad ordna lantmäterikontorets lokalfråga meddelat, att, såvitt länsstyrelsen kunnat utröna, för det dåvarande dylik möjlighet icke funnes.

Sedan Kungl. Maj:t den 11 juni 1926 anbefallt byggnadsstyrelsen att i samråd med lantmäteristyrelsen och länsstyrelsen skyndsamt verkställa utredning rörande lämpligaste sättet för ett mera definitivt ordnande genom nybyggnad eller eljest av lantmäterikontorets lokalfråga, hava dylik utredning och förslag av byggnadsstyrelsen avgivits i dess ovan omförmälda skrivelse den 28 oktober 1926.

Innan jag närmare ingår på en redogörelse för detta och senare förslag till nybyggnad för lantmäterikontoret samt till denna byggnads förläggning, får jag meddela, att länsstyrelsen i Jämtlands län med skrivelse den 23 februari 1928 överlämnat utdrag av stadsfullmäktiges i Östersund protokoll den 21 i samma månad, utvisande, att stadsfullmäktige förklarat sig icke vara villiga att avstå det staden tillhöriga, enligt gällande stadsplan i tomten nr 207 i Östersund ingående område om 202 kvadratmeter, vilket för närvarande användes såsom esplanad. Då sålunda berörda tomt icke längre är att påräkna för statsändamål, torde vad i ärendet anförts rörande den nya lantmäterikontorsbyggnadens förläggande till sagda tomt icke behöva upptagas till prövning.

I sin merberörda skrivelse den 28 oktober 1926 har *byggnadsstyrelsen* bekräftande den föreslagna nybyggnaden för lantmäterikontoret anfört följande:

Förslaget upptog ett hus i två våningar med källarvåning under mittpartiet. I bottenvåningen hade visningssalen förlagts i mitten med arkiv i två låga våningar å ömse sidor. I samma plan som visningssalen vore rum för kommissionär, arkivarie och assistent. I övre våningen innehölle byggnaden rum för överlantmätaren och assistent samt skrivrum, ritsal, ett reservrum m. m. samt expeditionsvaktbostad om två rum och kök. I källaren låge pannrum, bränslerum, tvättstuga, matkällare och bod. Byggnaden vore avsedd att uppföras av tegel på grund av betong med sockel av kalksten. Bjälklagen utfördes av armerad betong och taket täcktes med tegel.

Enligt en inom styrelsen verkställd beräkning skulle husets uppförande betinga en totalkostnad av 202,000 kronor.

Lantmäteristyrelsen hade förklarat sig finna förslaget innebära en lycklig lösning av lokalfrågan. Därigenom vunnes de lokaltutrymmen, som erfordrades för kontoret under den närmaste tiden, varjämte för framtida behov något reservutrymme ävensom möjlighet till utbyggnad förefunnes. Såväl rums- och våningsindelningen som anordningar i övrigt vore genomförda på ett praktiskt och tilltalande sätt, och de berättigade krav, vilka kunde ställas på ett lantmäterikontor av den storlek, som här vore fråga om, kunde sägas vara i görligaste mån väl tillgodosedda. Den i förslaget upptagna anordningen i fråga om arkivet och därmed sammanhängande visningssal vore beaktansvärd och kunde framhållas såsom en önskvärd typ för medelstora lantmäterikontors arkiv. Beträffande läget i staden hade lantmäteristyrelsen med anledning av ett uttalande av

länsstyrelsen i Jämtlands län, att avståndet från stadens centrum till tomten å Norr icke vore så långt, att detta hade någon betydelse, framhållit, att stadens centrum numera ej vore Stora Torget utan på andra sidan om detta mellan Kyrko- och Storgatorna, inom vilket område post, telegraf, banker, större affärer, hotell m. m. vore belägna. Härifrån och ut till tomten å Norr uppginge avståndet till 1,400 å 1,500 meter och från järnvägscentralen till 2 kilometer, och detta kunde näppeligen anses utan betydelse. Givetvis vore det av synnerlig vikt, att ett lantmäterikontor, där antalet besökande stundom kunde vara ganska avsevärt, förlades i möjligaste mån centralt, och det låge i öppen dag, att ett förläggande av kontoret utanför stadens planlagda område och å en trakt, dit staden icke tenderade att utvidga sig, för den allmänhet, som besökte lantmäterikontoret, d. v. s. länets jordägande befolkning, vilken ju icke vore bosatt på platsen, måste åstadkomma stora olägenheter. Uttryck härför hade kommit till synes i pressen. Hän-syn borde även tagas till den med praktisk verksamhet sysselsatta lantmäteripersonalen, som ofta måste besöka kontorets arkiv i och för sina förrättningar utförande. Även för kontorets skötsel uppstode olägenheter, i det erforderlig kommunikation med därtill hörande kartsändningar m. m. mellan lantmäterikontoret samt post, länsstyrelse och domarkanslier skulle tyngas och försvåras.

Byggnadsstyrelsen kunde dock näppeligen anse, att den med den mera avlägsna tomten å Norr förenade olägenheten borde tillskrivas så stor och i detta fall avgörande betydelse, att statsverket icke skulle begagna sig av stadens erbjudande att ställa denna tomt utan ersättning till förfogande. Styrelsen ville även framhålla, att lantmäteristyrelsen i ett tidigare utlåtande den 25 juni 1925 icke uttalat några betänkligheter mot att å den tomt, som stadsfullmäktige i Östersund upplåtit för landsarkiv, d. v. s. den nu omhandlade tomten å Norr, även bereddes utrymme för lantmäterikontoret. Vad från lantmäteristyrelsens sida anförts beträffande de dåliga grundförhållandena å tomten avsåge det västliga hörnet av tomten, intill vilket byggnadsstyrelsen tidigare avsett att förlägga byggnaden, men då styrelsen sedermera fått vetskap om grundens beskaffenhet i denna del av tomten, hade styrelsen nu tänkt sig ett östligare läge för byggnaden, där intet funnes att anmärka i detta avseende. Enligt ett i denna fråga avgivet utlåtande hade Östersunds stadsingenjörskontor betecknat grundförhållandena såsom utmärkt goda.

Med beaktande slutligen av vissa fördelar, som givetvis kunde vinnas, om framdeles landsarkivet komme att förläggas till samma område — såsom av bilagd situationsplan framginge kunde lämplig plats för ett landsarkiv beredas invid lantmäterikontorets byggnad — såsom anordnande av gemensam värmecentral m. m., ansåge sig byggnadsstyrelsen för sin del böra förorda tomten å Norr.

Sedermera har *byggnadsstyrelsen* i skrivelse den 16 februari 1928 avgivit den i riksdagens ovan omförmälda skrivelse nr 222 avsedda utredningen. Styrelsen meddelar till en början, att styrelsen redan före avlåtandet av sin ovanberörda skrivelse av den 28 oktober 1926 undersökt möjligheterna att förlägga lantmäterikontoret till landsstatshusets tomt, samt anför härom:

»Å landsstatshusets tomt är uppförd en huvudbyggnad, förlagd tvärsöver tomten i längdriktningen norr och söder, och äro å den öster om nämnda huvudbyggnad belägna delen av tomten uppförda två flygelbyggnader, under det att den västra delen av tomten utgör ett planterat obebyggt område. Å sistnämnda del av tomten finnes givetvis utrymme för tillbyggnader, vilka

lämpligen böra utföras såsom flyglar, fristående eller sammanbyggda med huvudbyggnaden.

Emellertid äro länsstyrelsens egna lokaler mycket otillräckliga och i behov av utvidgning. Redan i skrivelse till byggnadsstyrelsen den 2 juni 1925 framhöll länsstyrelsen detta förhållande, och har länsstyrelsen sedermera i skrivelse den 22 september 1927 ånyo hemställt, att frågan om utvidgning av länsstyrelsens lokaler måtte upptagas till utredning. Denna utredning är visserligen ännu icke slutförd, men torde det vara uppenbart, att för beredandet av det ökade lokalutrymme, som är för länsstyrelsen erforderligt, måste uppföras en flygelbyggnad å den obebyggda delen av tomten. Därest 1925 års uppbördssakkunnigas förslag rörande omorganisation av uppbördsväsendet kommer att genomföras, skulle härutöver för länsstyrelsens räkning krävas uppförandet av ytterligare en flygelbyggnad.

Huruvida i nämnda två flygelbyggnader jämväl skulle kunna inrymmas lantmäterikontoret, eventuellt även länsarkivet, är givetvis beroende på huru stora flygelbyggnaderna göras, vilket åter i viss mån är beroende på de anspråk på belysning av lokalerna och trygghet för brandfara, som man anser sig böra uppställa. Byggnaderna, som enligt stadsplanen icke må framdragas på närmare avstånd från Strandgatan än 15 meter, kunna eventuellt tänkas förlagda i tomtlinjerna mot Drottninggatan och Residensgränden. Då emellertid Drottninggatan har en bredd av 11 meter och Residensgränden av 7 meter, skulle avståndet till de på andra sidan av nämnda gator belägna trähusen bliva ur brandsäkerhetssynpunkt alltför knappt, vartill kommer, att belysningen av de mot nämnda gator belägna lokalerna i bottenvåningarna skulle bliva otillfredsställande. Byggnadsstyrelsen finner sig därför icke kunna förorda ett sådant utnyttjande av det fria tomtutrymmet utan anser, att flygelbyggnaderna böra indragas exempelvis 4 meter från Drottninggatan och 5 meter från Residensgränden. Härigenom skulle, då byggnaderna icke kunna tänkas uppförda till större höjd än 2 våningar, utrymmet inom byggnaderna icke bliva så stort, att det lokalbehov, som föreligger eller kan väntas uppkomma för länsstyrelsen och därmed sammanhängande ändamål, skulle kunna tillgodoses samtidigt som lantmäterikontoret och länsarkivet där inrymdes. Utrymme för en av dessa sistnämnda två institutioner skulle däremot möjligen kunna beredas. Härvid bör dock i varje fall länsarkivet icke komma i fråga, då det för en arkivbyggnad erforderliga avståndet av minst 18 meter från intilliggande byggnader här icke skulle kunna erhållas. Däremot vore det visserligen icke uteslutet att hit förlägga lantmäterikontoret, men skulle härigenom alla möjligheter för ytterligare lokalutvidgningar för länsstyrelsens räkning vara uteslutna, varför byggnadsstyrelsen icke för sin del kan förorda en sådan lösning av lantmäterikontorets lokalfråga, allra helst som byggnadsstyrelsen ännu icke helt kan bedöma storleken av det utrymme, som behöver tagas i anspråk för ett tillgodoseende av länsstyrelsens nu föreliggande behov av utvidgade lokaler. Styrelsen får därför i stället hemställa, att de obebyggda delarna av landsstatshusets tomt helt reserveras för länsstyrelsens eget behov och därmed sammanhängande ändamål.

I samband härmed får byggnadsstyrelsen emellertid även framhålla, att intill dess den föreslagna omorganisationen av uppbördsväsendet eventuellt genomföres länsstyrelsens eget lokalbehov åtminstone tills vidare kan tillgodoses inom den ena av de båda flygelbyggnader, som enligt ovan kunna tänkas uppförda väster om huvudbyggnaden. I avvaktan på denna omorganisation av uppbördsväsendet skulle därför provisoriska lokaler kunna beredas lantmäterikontoret i den andra flygelbyggnaden. Å bilagd ritning är närmare angivet, huru lantmäterikontorets lokaler skulle anordnas inom

en dylik flygelbyggnad. Byggnadsstyrelsen anser sig emellertid icke kunna förorda lantmäterikontorets förläggning till nämnda flygelbyggnad, då en sådan anordning måste betraktas såsom ett provisorium och då enligt vad som nedan framhållits möjlighet förefinnes att på annat håll åvägabringa en lämpligare permanent lösning av lantmäterikontorets lokalfråga.

I detta sammanhang vill styrelsen med anledning av det av riksdagen gjorda uttalandet, att samarbete i stor utsträckning förekomme mellan en länsstyrelse och länets lantmäterikontor, framhålla, att lantmäteristyrelsen i skrivelse den 17 november 1926 i fråga om åtgärder, vilka borde vidtagas för beredande av bättre och ändamålsenligare lokaler för vissa lantmäterikontor, gjort gällande, att lantmäterikontorens närbelägenhet till andra ämbetsverk, t. ex. länsstyrelserna, vore utan nämnvärd betydelse. Efter den nya jorddelningslagstiftningens genomförande bleve nämligen anslutningspunkterna i fråga om länsstyrelsernas och överlantmätarnas arbetsuppgifter så få, att av den orsaken ej längre borde uppställas något krav med avseende å lantmäterikontorens belägenhet.»

Beträffande den för lantmäterikontoret ifrågasatta tomten norr om staden invid fornbyn Jamtli erinrar byggnadsstyrelsen, att stadsfullmäktige i Östersund vid sitt den 21 september 1926 fattade beslut att utan ersättning erbjuda statsverket nämnda tomt förutsatte, att en nybyggnad för lantmäterikontoret icke skulle hindra eller försvåra uppförandet av ett landsarkiv eller annan offentlig byggnad.

Med avseende å frågan om anordnande av ett dylikt arkiv i Östersund må erinras, att Kungl. Maj:t den 18 juni 1927 uppdragit åt riksarkivet ej mindre att uppgöra förslag till en landsarkivorganisation för Norrland, innebärande bland annat förläggande av en arkivdepå för Jämtlands län till Östersund, än även att i samråd med byggnadsstyrelsen uppgöra ritningar och kostnadsberäkningar för uppförande och inredning av bland annat nybyggnad för en dylik arkivdepå i Östersund, vilken nybyggnad borde beräknas uppförd antingen såsom fristående byggnad eller ock förlagd i omedelbar anslutning till planerad nybyggnad för lantmäterikontoret i nämnda stad.

Till åtlydnad härav har *riksarkivet* dels den 30 november 1927 avgivit förslag till landsarkivorganisationens utsträckande till de norrländska länen och dels med skrivelse den 9 december 1927 överlämnat av byggnadsstyrelsen den 24 november 1927 avgivna alternativa förslag till förläggning av arkivdepån för Jämtlands län till omförmälda tomt invid fornbyn Jamtli.

Beträffande sistnämnda förslag anför *byggnadsstyrelsen* i sin skrivelse den 16 februari 1928:

Det ena förslaget, som kunde betraktas såsom huvudförslag, avsåge uppförandet av en byggnad för arkivdepån av ungefär samma storlek som den i det av styrelsen med förberörda skrivelse den 28 oktober 1926 framlagda förslaget avsedda nybyggnaden för lantmäterikontoret. Styrelsen hade tänkt sig, att de båda byggnaderna skulle förläggas till tomtens nordöstra respektive nordvästra hörn som två inbördes likvärdiga byggnader. Med hänsyn till det stora avståndet mellan byggnaderna hade en gemensam värmeledning icke föreslagits, utan skulle byggnaderna förses med var sin särskilda uppvärmningsanordning. Den för arkivdepån avsedda byggnaden beräkna-

des draga en kostnad av 165,000 kronor, varför den sammanlagda kostnaden för de båda byggnadernas uppförande skulle uppgå till 367,000 kronor.

Enligt det andra alternativa förslaget skulle lantmäterikontoret och arkivdepån inrymmas i en gemensam byggnad, och skulle de båda institutionerna erhålla gemensam entré, huvudtrappa och värmeledning. Emellertid skulle en särskild byggnad, inrymmande en expeditionsvaktbostad, uppföras. Kostnaderna för detta förslags genomförande beräknades till 315,000 kronor eller omkring 50,000 kronor lägre än kostnaderna för uppförandet enligt huvudförslaget av två särskilda byggnader för lantmäterikontoret och arkivdepån.

Emellertid hade byggnadsstyrelsen ansett sig böra ytterligare undersöka lämpligheten av att sammanföra lantmäterikontoret och arkivdepån i en gemensam, till ovannämnda tomt norr om staden förlagd byggnad. I anslutning härtill hade byggnadsstyrelsen i samråd med lantmäteristyrelsen och riksarkivet utarbetat bilagt skissförslag till lösning av lantmäterikontorets och arkivdepåns lokalfråga. Enligt detta förslag skulle de båda institutionerna inrymmas i en gemensam byggnad, varvid arkivdepån förlagts till bottenvåningen och källaren, där ett hyllutrymme av sammanlagt 1,750 hyllmeter skulle erhållas. Lantmäterikontoret skulle förläggas till våningen en trappa upp, varjämte i denna byggnad inrymts en expeditionsvaktbostad. En andra dylik bostad skulle förläggas i en särskild flygel, men torde möjlighet föreligga att vid ett vidare utarbetande av förslaget jämväl inrymma denna bostad i huvudbyggnaden. Kostnaderna för detta förslags genomförande hade beräknats till 325,000 kronor.

I detta sammanhang finge byggnadsstyrelsen framhålla, att en förnyad kostnadsberäkning givit vid handen, att uppförandet av en fristaende byggnad för arkivdepån skulle draga en kostnad av 158,000 kronor, varför och då en fristaende byggnad för lantmäterikontoret skulle betinga en kostnad av 202,000 kronor, dessa två byggnader skulle draga en sammanlagd kostnad av 360,000 kronor eller 35,000 kronor mer än det här framlagda förslaget till uppförande av en gemensam byggnad för de båda institutionerna.

I skrivelse den 18 januari 1928 hade lantmäteristyrelsen avgivit yttrande över sistnämnda förslag, och hade nämnda styrelse därvid avstyrkt lantmäterikontorets förläggande till området invid Jamtli, varjämte beträffande själva byggnadsförslaget framställt vissa erinringar, vilka numera blivit i förslaget, sådant det nu föreläge, iakttagna.

Riksarkivet hade i yttrande av den 28 januari 1928 förklarat förslaget vara antagligt men därvid framhållit, att en framtida utvidgning av arkivmagasinen måhända komme att erbjuda större svårigheter, om de båda institutionerna förenades i ett hus än om en särskild byggnad uppfördes för länsarkivet.

För sin del finge byggnadsstyrelsen framhålla, att den verkställda utredningen givit vid handen, att ett sammanförande av lantmäterikontoret och arkivdepån i en gemensam byggnad skulle medföra avsevärda ekonomiska fördelar.

Byggnadsstyrelsen förordar alltså, att omförmälda område invid fornbyn Jamtli tages i anspråk för en gemensam byggnad för lantmäterikontoret och den avsedda arkivdepån i Jämtlands län, och hemställer styrelsen, att för ändamålet måtte för budgetåret 1928—1929 anvisas 325,000 kronor. Därest en arkivdepå icke skulle komma att förläggas till Östersund, hemställer styrelsen om anvisande av ett belopp av 202,000 kronor för uppförande å nämnda område av en nybyggnad för lantmäterikontoret i enlighet med styrelsens i merberörda skrivelse den 28 oktober 1926 framlagda förslag.

Lantmäteristyrelsen har i utlåtande den 23 februari 1928 förklarat sig i frågans nuvarande läge för sin del vilja förorda lantmäterikontorets förläggning till landsstatshusets tomt samt därvid anfört:

Att undanskjuta detta förslag med hänsyn till den ovissa frågan om en ändrad organisation av uppbördsväsendet syntes lantmäteristyrelsen böra ifrågakomma så mycket mindre, som en sådan lösning, därest den ifrågasatta ändringen i fråga om uppbördsväsendet ej komme att förverkligas, komme att leda till att man för framtiden finge endast en flygelbyggnad väster om landsstatshuset, vilket ur estetisk synpunkt torde bli synnerligen otillfredsställande. Skulle emellertid uppbördsväsendet införlivas med länsstyrelsen efter det den föreslagna lantmäterikontorsbyggnaden uppförts å landsstatshusets tomt, torde det icke möta några svårigheter att tillgodose det sålunda uppkomna ökade lokalbehovet för länsstyrelsen inom landsstatshusets tomt utan att därför taga i anspråk berörda byggnad. Styrelsen ansåge alltså ett godtagande av dess förslag icke föregripa lösningen av länsstyrelsens lokalfråga, då olika möjligheter för detta behovs tillgodoseende funnes. Förutom en flygelbyggnad väster om landsstatshuset av samma dimensioner som lantmäterikontorets kunde övervägas en större sådan och utökning i samma mån av lantmäterikontorets flygelbyggnad eller ock sammanbyggande av flygelbyggnaderna öster om landsstatshuset med detta hus eller också påbyggnad av landsstatshuset. Slutligen kunde tänkas tillbyggande till landsstatshuset av helt korta flyglar västerut utan dessas sammanbyggande med lantmäterikontorets byggnad och dess motsvarighet.

I anledning härav hava *länsstyrelsen i Jämtlands län* och *byggnadsstyrelsen* den 28 februari respektive den 5 mars 1928 avgivit yttrande och därvid bestämt avstyrkt en förläggning av lantmäterikontoret till landsstatshusets tomt.

Länsstyrelsen har till stöd för sitt avstyrkande anfört följande:

I upprepade skrivelser, senast den 22 september 1927, hade länsstyrelsen hemställt om att frågan om utvidgning av länsstyrelsens lokaler måtte upptagas till snar utredning, och även 1926 års statsrevisorer hade framhållit, att länsstyrelsens lokaler vore i hög grad otillfredsställande. Ehuru något utarbetat förslag till tillbyggnad för länsstyrelsens räkning icke för närvarande föreläge eller kunde åstadkommas under den tid, som nu stode till buds för remissens bevarande, torde dock vissa riktlinjer redan nu vara klara.

Sålunda torde man få utgå ifrån att nuvarande huvudbyggnad fortfarande måste komma till användning samt att man, oaktat härigenom en viss bundenhet uppstode i avseende å lokaldispositionen, måste genomföra en rationell uppdelning mellan landskansli och landskontor och tillika sörja för att tjänstelokalerna icke såsom för närvarande splittrades i olika byggnader. Därjämte vore det nödvändigt att hålla möjligheten öppen för sådana framtida utvidgningar, som erfarenheten visat bliva en nödvändig följd av den naturliga utvecklingen av länsstyrelsens vitt omfattande och mångskiftande arbetsområde. Härvid måste därjämte särskild hänsyn tagas till den ännu svävande frågan om uppbördsväsendets omorganisation, så att, för den händelse en särskild uppbördsavdelning skulle komma till stånd, lokaler för denna kunde beredas utan att sambandet förlorades med landskontoret i övrigt.

Beträffande det omedelbart föreliggande rumsbehovet hade länsstyrelsen på de dagar, som nu stått till förfogande, icke kunnat göra annat än utgå

från den av byggnadsstyrelsen år 1923 verkställda utredningen, vars rumsantal dock måste ökas med för landskansliet åtminstone fem rum, därav tre för en vägkonsulent och ett för en juridiskt utbildad tjänsteman, samt för landskontoret två rum. För en eventuell uppbördsavdelning hade rumsbehovet år 1926 beräknats till 21 eller 22 rum, ett antal som dock, enligt vad vid nämnda tidpunkt framhölls, helt och hållet vore beroende på den inre organisationen av avdelningen men i varje fall icke torde vara högt beräknat.

Huruvida dessa omedelbart förestående, framtida och eventuella utvidgningsbehov kunde på ett praktiskt och ekonomiskt sätt förverkligas i anslutning till det år 1923 av byggnadsstyrelsen uppgjorda tillbyggnadsförslaget, förefölle tvivelaktigt. Snarare vore det sannolikt, att, på sätt byggnadsstyrelsen antytt, en flygelbyggnad till huvudbyggnaden måste uppföras. Det kunde också förtjäna beaktande, att tanken på en eventuell uppbördsavdelning måhända föranledde omkastning av själva planläggningen, för att landskontorets eventuella utvidgning med bibehållet organiskt samband icke skulle försvåras. I detta sammanhang måste erinras, att ett bebyggande av tomtens södra gränslinje väster om huvudbyggnaden skulle föranleda, att solhuset utestängdes från en avsevärd del av huvudbyggnaden, ett resultat, som ur hälsovårdssynpunkt vore alldeles otillräckligt. Några av länsstyrelsens nuvarande tjänsterum gäve mer än tillräckliga exempel på de ogynnsamma verkningarna i detta avseende.

I avseende å bebyggandet i övrigt av residenstomten kunde länsstyrelsen helt instämma med byggnadsstyrelsen. Dock ansåge sig länsstyrelsen böra påpeka, att en stor del av residenstomten utgjordes av fyllning, som i nordvästra hörnet uppginge till omkring två meters höjd över gatunivån. Grundförhållandena på vissa delar av tomten torde även av andra orsaker med nödvändighet tarva undersökning. Att utan utredning härom på måfå, såsom lantmäteristyrelsen syntes hava tänkt sig, bevilja ett anslag till en lantmäterikontorsbyggnad, förlagd till residenstomten, skulle säkerligen kunna medföra besvärliga efterräkningar. Ur säkerhetssynpunkt torde också böra påpekas, att det kvarter, som bildades av residenstomten, på tre sidor (den fjärde vette mot järnvägen) gränsade till kvarter, bebyggda med trähus.

Några sakliga skäl för förläggning av lantmäterikontoret till grannskapet av länsstyrelsen, grundade på behovet av nära samarbete mellan länsstyrelse och lantmäterikontor, föreläge som bekant nu mindre än någonsin, sedan 1926 års jorddelningslag trätt i kraft.

I lantmäteristyrelsens senaste skrivelse framskyntade såsom genomgående ledmotiv en stark obenägenhet mot det nya lantmäterikontorets förläggning till den av byggnadsstyrelsen förordade Jamtlitomten. För länsstyrelsen, som väl kände de lokala förhållandena, förefölle denna ståndpunkt ganska oförklarlig. Jamtlitomten vore ur säkerhetssynpunkt den bästa möjliga och lämnade obegränsat tillfälle till utvidgning. Med avseende å naturskönhet sökte den sin like. Den vore belägen på ett avstånd från stadens centrum — skärningen av Drottninggatan och Prästgatan vid Stora Torget — av 880 meter. Att räkna avståndet i stället för från nyssnämnda punkt från centralstationen måste anses oriktigt. Sistnämnda station låge nämligen i en utkant av staden, och det torde höra till de mycket sällsynta undantagen, att en stadsbesökande ej begäve sig till stadens affärscentrum, Stora Torget. Till sistnämnda plats inginge också de allra flesta busslinjerna.

Byggnadsstyrelsen har anfört följande:

Landsstatshusets tomt kunde av skäl, som i byggnadsstyrelsens skrivelse den 16 februari 1928 närmare angäves, icke lämpligen ytterligare bebyggas

i större utsträckning än som framginge av bilagd situationsplan, vilken upptog, förutom redan å tomten befintliga byggnader, två väster om landsstatshuset uppförda flygelbyggnader, varjämte eventuellt ifrågasatts uppförandet av förbindelsebyggnader mellan dessa flygelbyggnader och landsstatshuset samt mellan landsstatshuset och de öster därom redan befintliga flyglarna. Den sammanlagda yta, som de sålunda tänkta nybyggnaderna skulle upptaga, utgjorde omkring 1,206 kvadratmeter.

Vad beträffade omfattningen av länsstyrelsens behov av ökade lokaler, finge byggnadsstyrelsen framhålla, att enligt 1923 års förslag tillbyggnader skulle uppföras med en sammanlagd byggnadsyta av 438 kvadratmeter, var till komme av länsstyrelsen såsom erforderliga ansedda ytterligare 5 rum, vilka, fördelade på två våningar, motsvarade en bebyggd yta av omkring 113 kvadratmeter. För tillgodoseende av länsstyrelsens lokalbehov skulle alltså för närvarande krävas en sammanlagd byggnadsyta av omkring 551 kvadratmeter.

Enligt uppbördssakkunnigas P. M. av den 14 september 1926 skulle för ett blivande uppbörskontor erfordras en effektiv golvyta av 413,6 kvadratmeter. Då emellertid länsstyrelsen i skrivelse till byggnadsstyrelsen den 14 oktober 1926 ansett ytterligare 7 å 8 rum erfordras för ändamålet, skulle sammanlagda effektiva golvytan för ett blivande uppbörskontor utgöra omkring 613,6 kvadratmeter, vilket motsvarade en bebyggd yta av 1,115,4 kvadratmeter. Inrymda i en tvåvåningsbyggnad skulle uppbördskontorets lokaler upptaga en byggnadsyta av 557,7 kvadratmeter.

För tillgodoseende av länsstyrelsens behov av ökade lokaler skulle sålunda erfordras en tvåvånings byggnad med en sammanlagd byggnadsyta av 1,108,7 kvadratmeter. Den inom tomten disponibla byggnadsytan utgjorde enligt vad ovan framhållits 1,206 kvadratmeter, varför den byggnadsyta, som för närvarande icke behövde reserveras för länsstyrelsens eget behov, endast uppginge till 97,3 kvadratmeter, vilket motsvarade en effektiv golvyta av omkring 107 kvadratmeter. Då för lantmäterikontoret erfordrades en effektiv golvyta av omkring 420 kvadratmeter, skulle därför, därest den föreslagna omorganisationen av uppbördsväsendet komme till genomförande, en förläggning av lantmäterikontoret till landsstatshustomten endast innebära ett provisorium. Här till komme, att ett sammanbyggande av flygelbyggnaderna med huvudbyggnaden torde komma att medföra ogynnsamma belysningsförhållanden inom en del rum inom huvudbyggnaden, varför ett sådant sammanbyggande helst icke borde komma till utförande.

Vad beträffade den av lantmäteristyrelsen ifrågasatta påbyggnaden av residensbyggnaden med en våning, funne sig byggnadsstyrelsen icke kunna tillstyrka en sådan åtgärd. Därest en dylik påbyggnad skulle komma till utförande, skulle landshövdingbostaden, som för närvarande vore i huvudsak inrymd i våningen 1 trappa upp, givetvis förflyttas till den påbyggda våningen, i samband varmed våningen 1 trappa upp skulle iordningställas till lokal för länsstyrelsen, vilket allt skulle medföra synnerligen avsevärda kostnader för ändrings- och nyinredningsarbeten. Härjämte finge styrelsen i detta avseende åberopa vad länsstyrelsen i sin skrivelse den 24 november 1923 anfört, att det inom Östersunds stad gjorde sig gällande en strävan att inskränka, eventuellt genom tvångsbestämmelser, hushöjden i de kvarter, som i likhet med residenset läge nedåt Storsjön, till två våningar för att kunna bevara den stadsbild, naturen själv anvisat, varför det vore skada, om en sådan lovvärd strävan skulle försvåras genom att residensbyggnaden uppfördes i tre våningar.

Därest en flygelbyggnad skulle uppföras å landsstatshusets tomt för ett provisoriskt inrymmande av lantmäterikontoret, skulle kostnaderna härför

enligt bilagd kostnadstablå uppgå till sammanlagt 212,000 kronor. Att dessa kostnader, i motsats till vad lantmäteristyrelsen förutsatt, skulle bliva större än kostnaderna för uppförandet av en byggnad för lantmäterikontoret å den av staden erbjudna tomten vid Jamtli vore beroende därav, att berörda flygelbyggnad givetvis måste planeras med hänsyn till att densamma, därest förhållandena det påkallade, framdeles skulle kunna tagas i anspråk för annat ändamål, varför lantmäterikontorets arkiv här icke skulle, på sätt som föreslagits i byggnaden vid Jamtli, förläggas till en lägre arkivvåning utan i en våning av normal rumshöjd. Slutligen finge byggnadsstyrelsen beträffande nämnda kostnader framhålla, att, då styrelsen icke varit i tillfälle att verkställa någon närmare undersökning rörande grundförhållandena å landsstatshustomten, vissa merkostnader utöver ovannämnda belopp möjligen kunde tänkas uppkomma för eventuellt erforderliga grundförstärkningar.

Av vad i detta ärende förekommit torde framgå, att lantmäterikontoret i Jämtlands län är i trängande behov av rymligare och i övrigt ändamålsenligare lokaler samt att det enda tillfredsställande sättet att tillgodose detta behov är att uppföra en nybyggnad för ändamålet. Med hänsyn härtill och då erforderlig utredning rörande en dylik nybyggnad och dess förläggning numera föreligger, torde förevarande lokalfråga böra underställas innevarande års riksdag. Departements-
chefen.

Beträffandet läget av den ifrågasatta nybyggnaden hava olika meningar förfäktats. Byggnadsstyrelsen och länsstyrelsen i Jämtlands län hava föreslagit byggnadens uppförande å ovan omförmälda område å stadsdelen Norr invid fornbyn Jamtli, medan lantmäteristyrelsen funnit landsstatshusets tomt lämpligast för ändamålet. Även om sistnämnda tomt är belägen närmare stadens medelpunkt än området vid Jamtli, torde dock denna omständighet i betraktande av de jämförelsevis korta avstånden i Östersund vara av underordnad betydelse. Att märka är för övrigt, att förutom centralstationen i Östersund finnes en längre norr ut i staden och sålunda betydligt närmare tomten vid Jamtli belägen anhaltstation, Östersunds västra, där samtliga tåg göra uppehåll och som flitigt begagnas av särskilt alla resande med järnväg norr- och västerifrån. Framhållas må ock, att kravet på lantmäterikontorets läge nära länsstyrelsen numera icke kan anses oeftergivligt, då, såsom lantlantmäteristyrelsen yttrat, efter den nya jorddelningslagstiftningens genomförande förbindelserna mellan länsstyrelsen och lantmäterikontoret torde få jämförelsevis ringa omfattning. Av vida större betydelse är emellertid, att landsstatshusets tomt torde erfordras för tillgodoseende av länsstyrelsens behov av utvidgade lokaler. Den härutinnan verkställda utredningen synes nämligen giva vid handen, att lantmäterikontoret visserligen skulle kunna förläggas till landsstatshusets tomt men att detta måste betraktas såsom en provisorisk anordning, varjämte en byggnad på denna tomt för inrymmande tills vidare av lantmäterikontoret skulle bliva dyrbarare än en dylik byggnad å området vid Jamtli. Att lösa länsstyrelsens lokalfråga genom påbyggnad av landsstatshuset och dymedelst bereda plats för lantmäterikontoret å tomten synes mig med hänsyn till vad byggnadsstyrelsen och länsstyrelsen däremot anfört icke böra ifrågakomma.

Då sålunda enligt min mening övervägande skäl tala mot att landsstatshusets tomt tages i anspråk för lantmäterikontorets räkning, lär det lämpligaste vara att förlägga nämnda institution till området vid Jamtli. Ett ytterligare skäl härför är, att å berörda område lantmäterikontoret skulle kunna inrymmas i samma byggnad som ett tilltänkt, till Östersund förlagt arkiv, varigenom kostnaderna för anordnande av lokaler för bägge dessa institutioner skulle bliva ej obetydligt mindre än om för var och en av dem uppfördes en särskild byggnad. Med hänsyn till de fördelar ur ekonomisk synpunkt, som sålunda äro förbundna med anordningen med en gemensam byggnad för berörda institutioner, anser jag mig böra förorda det av byggnadsstyrelsen framlagda förslaget till uppförande för en kostnad av 325,000 kronor av en dylik gemensam byggnad. I anslutning härtill kommer chefen för ecklesiastikdepartementet att senare denna dag föreslå Kungl. Maj:t att för riksdagen framlägga förslag till landsarkivorganisationens utsträckande till Norrland, innebärande bland annat inrättandet av ett länsarkiv för Jämtlands län i Östersund, ävensom till uppförande å området vid Jamtli i huvudsaklig överensstämmelse med nyssnämnda av byggnadsstyrelsen framlagda förslag av en gemensam nybyggnad för sagda arkivdepå och lantmäterikontoret. Därest förslaget vinner riksdagens bifall, torde, innan Kungl. Maj:t fattar slutligt beslut i ärendet, byggnadsstyrelsen böra inkomma med fullständiga, av kostnadsberäkningar åtföljda ritningar till ifrågavarande byggnad.

I kostnaderna för byggnaden, 325,000 kronor, har vardera institutionen beräknats deltaga med hälften. Hela det för lantmäterikontoret sålunda erforderliga beloppet, 162,500 kronor, torde böra anvisas för budgetåret 1928—1929.

På grund av vad sålunda anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för nybyggnad för lantmäterikontoret i Jämtlands län för budgetåret 1928—1929 anvisa ett *extra* reservationsanslag av kronor 162,500.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan behagar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten lämna bifall samt förordnar, att proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

F. Wessberg.